

HUSZÁK LORETTA – SZITÁNÉ KAZAI ÁGNES – ANDÓ MARCELL

IT ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK A HAZAI INNOVÁCIÓ ÉLVONALÁBAN – A VÁLLALATOK KUTATÁS-FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK MINŐSÍTÉSE 2012-2021 KÖZÖTT ÉS A MINŐSÍTÉS ELMULASZTÁSÁNAK VESZÉLYEI

INFORMATION TECHNOLOGY AND ENGINEERING SCIENCES AT THE FOREFRONT OF DOMESTIC INNOVATION – THE CERTIFICATION OF COMPANY RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITIES AND THE DANGERS OF NON-CERTIFICATION, 2012-2021

Az innováció meghatározó szerepet játszik a nemzetgazdaságokban, ösztönzésére széles körben alkalmazhatók eszközök. A tanulmány nemzetközi áttekintés keretében tárgyalja az innovációösztönzést, a vállalatok számára elérhető adó- vagy adóalap-típusú kedvezményeket, majd bemutatja a hazai innovációösztönzés rendszerét. E rendszer meghatározó eleme a kutatás-fejlesztési tevékenység tíz éve bevezetett hatósági minősítési eljárása. A vállalatok középpontba helyezését a K+F és innováció területén játszott meghatározó szerepük indokolja, amit a KSH nyilvános statisztikai adatainak elemzésével támasztottak alá a szerzők. Kutatásuk hiánypótló, mivel az SZTNH nem publikus adatbázisának kiértékelése alapján elemzi a vállalati kutatás-fejlesztést. A tanulmány két megközelítést ötvöz, a felülről, szisztematikusan elemzött és az alulról, esettanulmányként értékelőt. Erőssége, hogy egy tipikus K+F cég esetpéldáján keresztül mutatja be az adóalap-kedvezmény alkalmazását, a minősítés igénybevételenek előnyeit, elmulasztásának kockázatait. Legfőbb megállapítása, hogy a K+F minősítés rendszere szilárd, alkalmazása előnyös a vállalkozások számára. A hazai innováció élvonalai a statisztikák alapján az IT és a műszaki szektor.

Kulcsszavak: kutatás-fejlesztés, innováció, K+F minősítés, adóösztönzők

Innovation plays a key role in national economies and a wide range of tools are used to foster it. The present study discusses the incentivisation of innovation in an international context, outlines the tax allowances available to companies, and describes the Hungarian innovation incentivisation system, the defining part of which is the research and development (R&D) certification that was introduced 10 years ago. The study focuses on companies with R&D activities because they play a key role in innovation, as evidenced by publicly available statistical data. It analyses current corporate R&D using the database of the Hungarian Intellectual Property Office (HIPO). The methodology comprises a top-down, systematic analysis, a bottom-up, case-by-case evaluation, and a case study of a typical R&D firm that discusses the aforementioned tax allowances, the advantages of R&D certification, and the risks of non-certification. The main findings are that the R&D certification system is sound and its application benefits businesses and that the IT and technical sectors are at the forefront of domestic innovation.

Keywords: innovation, research and development, R+D qualification system, tax incentives

Finanszírozás/Funding:

A szerzők a tanulmány elkészítésével összefüggésben nem részesültek pályázati vagy intézményi támogatásban. The authors did not receive any grant or institutional support in relation with the preparation of the study.

Köszönetnyilvánítás/Acknowledgments:

A szerzők köszönetet mondanak Szmollár Katalinnak, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Kutatás-fejlesztési és Innovációs Osztálya vezetőjének, aki a tanulmány elkészültét szakmai iránymutatásával támogatta.

The authors would like to thank Katalin Szmollár, head of the Research-Development and Innovation Department of the National Intellectual Property Office, who supported the completion of the study with her professional guidance.

Szerzők/Authors:

Dr. Huszák Loretta^a (loretta.huszak@uni-corvinus.hu) egyetemi adjunktus; Szitáné Dr. Kazai Ágnes^b (kazai.agnes@semmelweis-univ.hu) igazgatói tanácsadó; Andó Marcell^c (ando.marcell206@gmail.com) adótanácsadó

^aBudapesti Corvinus Egyetem (Corvinus University of Budapest) Magyarország (Hungary); ^bSemmelweis Egyetem (Semmelweis University) Magyarország (Hungary); ^cRSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. (RSM Hungary Tax and Financial Advisory Services Plc.) Magyarország (Hungary)

A cikk beérkezett: 2021. 12. 15-én, javítva: 2022. 05. 23-án, elfogadva: 2022. 08. 06-án.

The article was received: 15. 12. 2021, revised: 23. 05. 2022, accepted: 06. 08. 2022.

Az innovációösztönzés minden ország számára releváns és hatványozottan aktuális kérdés. Ezzel összhangban a vállalati kutatás és fejlesztés (a továbbiakban: K+F) jelentősége valamennyi gazdasági ágazatban egyre nagyobb. Mindezt jól mutatja, hogy a kormányzatok, a vállalkozások és a közvélemény körében is növekvő érdeklődés tapasztalható a téma iránt. A K+F versenyképesség- és termelékenységnövelésben betöltött meghatározó szerepét felismerve, az elmúlt években Magyarország is jelentős lépéseket tett annak érdekében, hogy az innováció a gazdaság hajtómotorjává váljon (Molnár, 2010; Szilágyi, 2017).

Az innovációs folyamat gyakorlati megvalósításának pontos megértéséhez és az innovációs gondolkodás fejlődésének bemutatásához segítséget nyújthatnak az innováció értelmezései (Vukoszavlyev, Polereczki & Kovács, 2019). Az innováció fogalmának definíciószerű ismertetése az idő múlásával változott. Schumpeter (1939) nevéhez fűződik az innováció közgazdaságtanba való bevezetése, aki az innováció lényegét a termelési tényezők új kombinációjaként definiálta. Az innováció definíciójának XX. századi evolúciója a nemzetközi szakirodalom által széles körben feldolgozott szakterület (Rogers, 1998; Baregheh, Rowley & Sambrook, 2009; Nelson, 2013; Varadarajan, 2018; Deák, 2021).

Az innováció modernkori, nemzetközileg elfogadott és gyakorlatba átültethető értelmezését a nemzeti és nemzetközi támogatási rendszerek tették szükségessé. Az OECD 1992-ben jelentette meg az Oslo kézikönyvet (OECD, 2006). Ez a termék- és eljárás-innovációra helyezte a hangsúlyt, külön definiálva az egyes kategóriákat (radikális termékinnováció, módosító termékinnováció, eljárás-innováció). E kézikönyv továbbfejlesztett verziója az OECD által 2002-ben megjelentetett Frascati kézikönyv (OECD, 2006), ami a tudományos kutatást és fejlesztést egyértelműen az innováció körébe sorolja. A hazai gyakorlatban a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Innovációs Hivatal (röviden: NKFIH) szétválasztja a kutatást és fejlesztést az innovációtól (NKFIH, 2017).

Az immateriális javak jelentősége az elmúlt években szignifikánsan megnőtt mind a cégek, mind az esetleges befektetők szemében. Ennek oka elsősorban, hogy a vállalatok értékteremtésében meghatározó szerepet játszanak azok a tevékenységek, amelyek az innovativitáson, technológiai újdonságokon alapulnak (Gruber, 2003). A kapcsolódó szellemi tulajdon-jogok területi hatálya gyakran országhatárokon túlnyúló. Ahogyan azt Balaton et al. (2007) is hangsúlyozza, az egyre élesedő globális versenyben a cégek úgy tudják tartósan megtartani versenyelőnyüket, ha innovációkkal folyamatosan biztosítják, hogy termékeik és szolgáltatásaik ne legyenek másolhatóak; értékesek és helyettesíthetetlenek maradjanak.

A szellemi tulajdon-jogokhoz (IP) kapcsolódó innovációösztönzőket gyakran szokás szabadalmi vagy innovációs keretrendszereknek (Patent Box vagy Innovation Box Regimes) is nevezni. Mohnen, Vanhan és Verspagen 2017-es tanulmányukban úgy fogalmazzák, hogy a Patent/Innovation Box rendszerek adóösztönzők, hiszen céljuk a vállalati K+F és innováció ösztönzése azáltal, hogy kedvező

adókulcsokat biztosítanak az olyan nyereséghez, amely immateriális javakhoz, például a vállalati kutatás-fejlesztés eredményeként keletkezett szabadalomhoz köthetők.

Empirikus kutatások bizonyítják, hogy a szabadalmi bejelentések és a társasági adó adott országon belüli mértéke között összefüggés van (Griffith et al, 2014): a külföldi leányvállalatokkal rendelkező cégek immateriális javait inkább az alacsonyabb adókötelezettséggel rendelkező leányoknál vezetik (Dischinger & Riedel, 2011). A cégeknek érdekük fűződik hozzá, hogy a fejlesztési tevékenységeik költségeinek csökkentéséhez támogatásokat és adóösztönzőket vegyenek igénybe, ha a nemzeti adójogszabályok erre lehetőséget adnak. 2014-ben 12 európai ország segítette a szellemi tulajdon-védelem eszköztárain belül állami támogatással és adókedvezménnyel a K+F tevékenységet végző vállalkozásait (Evers, Miller & Spengel, 2014).

A vállalati K+F azonban nem mindig vezet olyan eredményhez, amely a szellemi tulajdon-védelem keretrendszerén belül oltalom alá helyezhető. Amennyiben el is jutnak a lajstromozható eredményig a kutatási tevékenységek, a védelem megszerzése időben elhúzódó, hosszadalmas folyamat. Emiatt célszerű, hogy a keletkezett szellemi tulajdon védelméről a cégek már a kutatási eredmények hasznosítását megelőzően gondoskodjanak (Norcia, 2005).

Kutatásunk időszerűségét az adja, hogy a K+F tevékenység minősítésével kapcsolatos hatósági és szakértői feladatok ellátása kerekén tíz éve, 2012. február 1-je óta a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának (a továbbiakban: SZTNH) feladata.

Elméleti háttér: innovációs támogatások és adóösztönzők

Nelson (2013) értelmezésében az innovációs rendszer azoknak a tudás előállító, terjesztő és felhasználó intézményeknek a köre, amelyek külön-külön és együttesen hozzájárulnak az új technológiák fejlesztéséhez és elterjesztéséhez. Az innovációs támogatásokkal és ösztönzőkkel szembeni elvárás, hogy közvetlenül csökkentsék az innováló és/vagy kutató-fejlesztő vállalatok pénzügyi ráfordításait, valamint közvetve, a tevékenységükkel összefüggő kockázatokat (Liu, 2021; Lipták, 2018; Molnár, 2010). A következőkben az innovációtámogatás és -ösztönzés elméleti háttérét ismertetjük.

Innovációtámogatás mint állami feladat

Az állami támogatások (government subsidies, GS) különösen a fejlesztések korai szakaszában játszhatnak jelentős szerepet, amikor az erőforrások korlátozottak (Liu et al., 2019). Lin és Luan rávilágítanak széles spektrumú kutatásukkal, hogy bár az állami támogatások közvetlenül vagy közvetve javíthatják a vállalat azon képességét, hogy erősíteni tudják technológiai innovációs kapacitásukat, a GS esetleges megszűnése, kivezetése vagy átalakulása által okozott kiszorító hatások („crowding out effects”) azt eredményezhetik, hogy a vállalatok kevesebbet innoválnak, mint korábban, és így a GS valójában negatívan befolyásolja (hosszú távon mérve) az innovációs teljesít-

ményt (Lin & Luan, 2020). Lim és társai összegyűjtötték a kínai tőzsdén jegyzett társaságokra vonatkozó támogatósi adatokat, és megállapították, hogy a GS esetleges átalakulása akkor is negatívan befolyásolhatja a vállalatok jövedelmezőségét, ha rövid távon segít csökkenteni az adósságállományukat (Lim et al., 2018). Mindebből következően, csak a hosszú távon stabil, kiszámítható támogatási rendszereknek van fenntartható és valóban ösztönző hatása. Ahmad és Kowalewski 40 országra kiterjedő minta segítségével tanulmányozták a GS hatását a vállalatok K+F beruházásaira. Azt tapasztalták, hogy az innovációt ösztönző rendszereknek elsősorban független, ellenőrző és támogatásirányító szervek megléte esetén volt kimutathatóan pozitív hatása a vállalati innováció és kutatás-fejlesztés intenzitására (Ahmad & Kowalewski, 2021). A kutatók arra is felhívták a figyelmet vizsgálatukkal, hogy a GS pozitív hatása elsősorban a high-tech iparágakban és az egészségügyi szektorban folyó vállalati kutatás-fejlesztési tevékenységek esetében volt kimutatható (Ahmad & Kowalewski, 2021).

Ahogy több más ország, úgy Magyarország is alkalmaz innovációt serkentő kedvezményeket (például a már utalt IP Box vagy Innovation Box Regimes), ami adótervezési szempont is lehet a külföldi, befektető vállalatok számára. Írország és Franciaország (2000) után Magyarország (2003) egyike volt az első európai országoknak, amely ilyen ösztönzőket bevezetett (Evers, Miller & Spengel, 2014). Az innovációs járulék fizetésére kötelezett gazdasági társaságok Magyarországon 2004. január 1. és 2011. december 31. között a járulék éves bruttó összegéből levonhatták a saját tevékenységi körükben végzett kutatás-fejlesztési tevékenység közvetlen költségét, valamint a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő vagy közhasznú szervezettől megrendelt K+F költségét (Burján et al., 2018).

Egyes elemzők és a kormányzat véleménye szerint a vállalati K+F tevékenységet ösztönözni kívánó, fenti konstrukció nem volt optimális (Lipták, 2018), ezért a közvetett támogatás (innovációs járulék összegének a K+F tevékenység költségeivel történő csökkentésének lehetősége) megszűnt, és általánossá vált a járulékfizetési kötelezettség. Az adóhatóság álláspontja gyakran különbözött az adózóékétól, így szükség volt egy olyan hatóság bevonására, amely megfelelő kompetenciával meg tudja ítélni, hogy az adott cég által végzett tevékenység kutatás-fejlesztésnek minősül-e (Danubia, 2020).

Kormányzati döntés alapján, az SZTNH hatáskörébe kerültek a K+F tevékenység minősítésével összefüggő feladatok. A hivatal kijelölését – egyebek mellett – az indokolta, hogy az SZTNH alapfeladataként régóta lát el hatósági tevékenységet az iparjogvédelmi bejelentések (pl. szabadalmi, védjegy) elbírálása, az oltalmak megadása, nyilvántartása területén. Európában egyébként jellemző, hogy az adóhivataltól független állami háttérintézmények végzik a K+F tevékenység megítélésével kapcsolatos feladatokat. Példaként említhető, hogy Ausztriában az elbíráló (szakvéleményt kiállító) szerv az Osztrák Kutatásfejlesztési Ügynökség (Österreichische Forschungsförderungsgesellschaft mbH, Koch & Altmann, 2021). Németországban 2020 elején lépett életbe az új K+F támogatási törvény (Forschungs-

zulagengesetz, FZulG); itt a K+F tevékenység minősítését a Kutatási Támogatások Tanúsító Szerve (Bescheinigungsstelle Forschungszulage) végzi.

Adókedvezmények a vállalati innováció és a K+F tevékenységek támogatására

A közvetlen támogatások mellett, a kormányok világszerte egyre inkább alkalmaznak adókedvezményeket a vállalati K+F előmozdítása, valamint az innováció és a gazdasági növekedés ösztönzése érdekében. Az OECD 2007 óta mérési és elemzési módszereket dolgozott ki annak érdekében, hogy minőségi és statisztikai információkat nyújtson a K+F adókedvezmények felhasználásáról, költségeiről és hatásairól (OECD, 2020).

A vállalati adóösztönzők alapvetően két irányból tudják támogatni a magas hozzáadott értéket tartalmazó, kutatás-fejlesztési tevékenységet. Egyrészt, az innovációs ciklus elején, tehát azokban az adóévekben, amikor az érintett vállalkozásoknál a K+F költségek felmerülnek („front-end” adóösztönzők), illetve a végén, amikor a létrejött szellemi alkotás hasznosításából jövedelem keletkezik („back-end” adóösztönzők) (Evers, Miller & Spengel, 2014). Kevésbé ismert tény, hogy a magyar adórendszer igen kedvező feltételeket biztosít a kutató-fejlesztő cégeknek azáltal, hogy egyidejűleg alkalmazza a front-end és a back-end típusú kedvezményeket. Az alkalmazott adóalap- és az adókedvezmények mellett, a szellemi alkotások hasznosítása alapján kapott jogdíjból (pl. licenciából) származó jövedelemnek akár a fele levonható az adóalapból.

A korábban már hivatkozott, Innovation Box Regime rendszerek front-end adóösztönzők, hiszen a ráfordítások az innovációs ciklus elején merülnek fel. Legfontosabb elemük az Európán belül 0%-tól 35%-ig terjedő társasági adó alapjának csökkentése (Trading Economics, 2019). Az egyes országok gyakorlata abban különbözik egymástól, hogy az adókedvezményt hogyan lehet levezetni a társasági jövedelemadó szokásos kulcsából, illetve, hogy mekkora a kedvezmény mértéke (Evers, Miller & Spengel, 2014).

Kutatásmódszertan

Szakirodalmi áttekintés

A kutatás-fejlesztés állami támogatására vonatkozó nemzetközi elméletek ismertetése után a téma hazai kutatási eredményeit is áttekintjük. Egyértelműen megállapítható, hogy e témakör Magyarországon a közgazdaságtudomány területén kevésbé kutatott, ami ellentétben áll gazdasági és társadalmi relevanciájával. Jelen publikációban idézett szakcikkeket és a szürke irodalomban fellelhető tanulmányokat a szakirodalmi adatbázisok, valamint a közlemények referenciajegyzéke alapján hólabdámódszerrel azonosítottuk be.

Adatbázisok elemzése, szakértői interjúk és esettanulmány

Tanulmányunk elsődleges célja a hazai innovációs rendszer vállalati kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos komponenseinek feltárása, statisztikai adatainak elemzése és – az

eredmények fényében – a tanulások levonása. E cél érdekében kutatásunk konkrét lépései a következők:

1. bemutatjuk, hogy Magyarország milyen ösztönzőket használ a vállalati kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatására,
2. áttekintjük a hazai kutató-fejlesztő vállalatok statisztikai mutatóit a publikus adatok alapján (KSH STADAT),
3. értékeljük a hazai K+F minősítési rendszert az eljárást igénybe vevő vállalkozások statisztikai adatainak bemutatásával és következtetések levonásával (SZTNH adatbázis),
4. egy K+F vállalkozás példáján keresztül empirikusan megvizsgáljuk a cég lehetőségeit és kockázatait az adóalap-kedvezmény igénybevételével kapcsolatosan, esetpélda jelleggel.

Kutatásunk során kevert módszereket (mixed research methods) alkalmazunk; a hazai vállalati K+F tevékenység elemzéséhez kvalitatív és kvantitatív adatokat egyaránt felhasználunk. A módszertanokat összehangoljuk annak érdekében, hogy egyszerre tudjuk alkalmazni a kvalitatív irányzat feltáró jellegét a kvantitatív megközelítések fókuszáltságával, magyarázó és összegző jellegével. A kvalitatív kutatási módszerek a vizsgált terület részletes feltárását végzik el, általában kis mintát alkalmazva, amelyekben nem cél a reprezentativitás (Bauer et al., 2007; Plakoyiannaki & Budhwar, 2021). A kvalitatív kutatási módszerekkel szemben megfogalmazódtak kritikák, a metódus korlátait és hiányosságait említve. A leggyakrabban elhangzó aggály, hogy a kevés esetszám miatt az általánosításra nincs lehetőség (Plakoyiannaki & Budhwar, 2021). Ugyanakkor, a kvantitatív adatok értelmezését segíthetik a kvalitatív vizsgálatok, míg a kvalitatív eredmények ellenőrzésében és validálásában a kvantitatív módszereknek lehet kiemelt szerepük (Király et al., 2014).

Kvantitatív módszertanként statisztikai adatok elemzését választottuk. Kutatásunkhoz felhasználtuk a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) által vezetett STADAT táblagyűjtemény kutatás-fejlesztési tevékenységre vonatkozó adatait. A KSH adatgyűjtése – a nemzetközi szervezetek ajánlásainak megfelelően – kiterjed mindazon szervezetekre (kutatóintézetek, költségvetési szervezetek, vállalkozások, felsőoktatási intézmények), ahol kutatást, fejlesztést végeznek. Ugyan a hazai kutató-fejlesztő cégek teljesítménymutatói a szakstatisztikai adatok tükrében az elmúlt évtizedben nyomon követhetővé váltak, a szektor jellemzői továbbra is kevésbé kutathatók.

Vizsgálatunkba beemeltük a vállalati K+F tevékenységet minősítő SZTNH nem publikus adatbázisát is. A nyilvánosan hozzáférhető adatok mellett, a hivattól kapott információk lehetőséget nyújtottak a minősítést igénybe vevők részletesebb elemzésére. A statisztikai adatok kvantitatív értékelésén túlmenően, szakértői interjúkat is készítettünk, elsősorban a hazai K+F minősítési rendszer tíz éves tapasztalataira vonatkozóan.

Kutatásunkban a vállalati tapasztalatokat is meg kívántuk ismerni, amelyhez az esetpélda módszerét választot-

tunk. Az esettanulmány-módszert több tudományterület alkalmazza. Az esettanulmány egy valós üzleti esemény leírása, amely magában foglalja a döntéseket, kihívásokat, lehetőségeket, problémákat és attitűdöket, amelyekkel egy személy vagy szervezet szembesül (Rashid et al., 2019). Kutatásunk szempontjából ez az üzleti esemény a kutatás-fejlesztési tevékenység, illetve az ezzel összefüggésben igénybe vehető adóalap-kedvezmény érvényesítési lehetősége.

Az esettanulmány során egy, a kutatás-fejlesztést folytató cégek körében „tipikusnak” tekinthető gazdálkodó szervezet tapasztalatait elemeztük. A kiválasztás során figyelembe vettük az SZTNH-tól – a hozzájuk minősítési kérelemmel forduló vállalkozásokra vonatkozóan – kapott információkat. E kritériumok alapján olyan céget kerestünk, amelyek:

1. többéves tapasztalattal rendelkezik a K+F-tevékenységek tekintetében,
2. KKV, mivel a K+F minősítések közel háromnegyedének kérelmezője ilyen méretű vállalkozás (SZTNH, 2020, p. 40),
3. a „K+F intenzív” szektorok egyikébe tartozik (az SZTNH adatai alapján szektorális lehatárolást is alkalmaztunk),
4. a kutatás-fejlesztési tevékenység jogcímén adóalap-kedvezményt érvényesített 2020-ban.

A kvalitatív technikával készített vizsgálatokban az interaktivitás, az induktív megközelítés, a rugalmasság és a reflexivitás a jellemző (Plakoyiannaki & Budhwar, 2021); erre jelen kutatás során is szükség volt. Amikor a megfelelő vállalkozást kerestük az esettanulmányhoz, nyilvánvalóvá vált, hogy az adóügyek kezelése érzékeny pont a cégek szemében. A kiválasztott társaság által rendelkezésre bocsátott adatokat, dokumentumokat a valóságnak megfelelően, de a személyes és érzékeny adatok feltüntetése nélkül mutatjuk be. A vállalkozást – kérésének eleget téve – *Kutató Kft*-nek fogjuk nevezni a tanulmányban, ezzel is biztosítva a teljes körű anonimitást.

A hazai vállalalkozási kutatóhelyek főbb statisztikai mutatói

A KSH adatai szerint Magyarországon 2019 végén 503544 regisztrált gazdasági társas vállalkozás működött (KSH, 2019a); közülük 445869 nyújtott be társasági adóalap-bevallást a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz (a továbbiakban: NAV). Ha ezen adatokat összevetjük a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek számával, azt látjuk, hogy a 2019. évi közel 446 ezer társaságiadó-alanyból mindössze 2082 vállalkozás (~4,7 ezrelékük) folytatott kutatás-fejlesztési tevékenységet (KSH, 2019b).

A vizsgált időszakban jelentős átalakulás figyelhető meg a hazai kutatás-fejlesztés területén. A főbb változásokat – a teljesség igénye nélkül – a következőkben foglaljuk össze:

- A hazai kutató-fejlesztő helyek száma összességében mintegy 640-nel növekedett 2010 és 2020 között.
- A kutatóhelyek szektorok szerinti megoszlásának vizsgálatából kitűnik, hogy miközben a vállalati

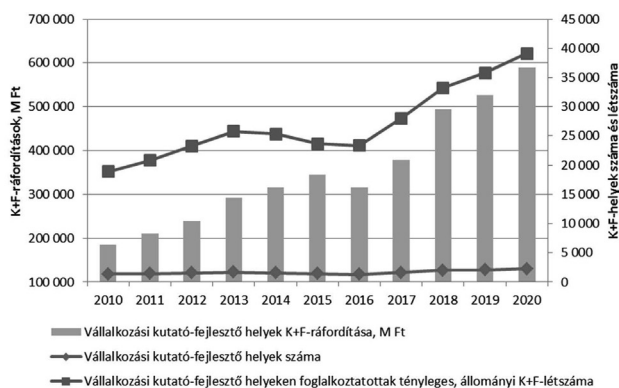
K+F helyek száma 61%-kal emelkedett, az intézetek és egyéb kutatóhelyek száma negyedével, a felsőoktatásiaké pedig közel 10%-kal esett vissza.

- Az ártrendezés még szembetűnőbb a K+F-ráfordítások esetében. Az országos szintű, 2,5-szeres ráfordításnövekedés fő motorjai ugyancsak a vállalkozások voltak; kiadásaik megháromszorozódtak az intézetek és a felsőoktatás költségeinek igen szerény mértékű emelkedése mellett.
- A jelzett tendencia érhető tetten a létszamadatokot illetően is. A vállalkozások tényleges K+F létszáma kétszeresére növekedett a kutatóintézeteknél tapasztalt 10%-os csökkenés és a felsőoktatási intézményeknél kimutatott stagnálás mellett.

A vállalalkozási K+F helyek fent említett térhódítását szemlélteti a következő két grafikon. Az 1. ábra a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek számának (kék vonal), az ezeknél foglalkoztatottak tényleges állományi létszámának (piros vonal), valamint e helyek K+F ráfordításainak (zöld oszlop) alakulását mutatja 2010-2020 között.

1. ábra

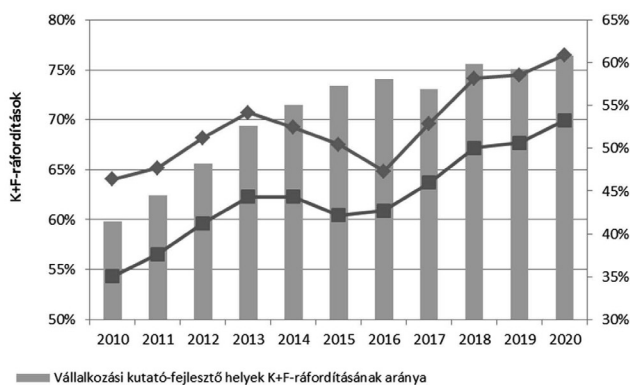
A vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek fontosabb K+F adatai, 2010-2020

Forrás: saját szerkesztés KSH (2021b) alapján

2. ábra

A vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek aránya a fontosabb K+F mutatók tekintetében (az országos adatok százalékában), 2010-2020

Forrás: saját szerkesztés KSH (2021b) alapján

A 2. ábra a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek számának, foglalkoztatottjainak és K+F ráfordításának részesedését szemlélteti az összes, hazai K+F hely, foglalkoztatott és ráfordítás százalékában (100%: a felsőoktatási, az intézeti és a vállalalkozási szektor összesen).

Innovációs adóösztönzők hazánkban

A magyar adórendszer egyidejűleg alkalmazza az innovációösztönzőket az innovációs ciklus elején és végén: a ciklus elején a kutatás-fejlesztési tevékenységgel összefüggő, adóalap- és az adókedvezmények által, a ciklus végén pedig a jogdíjbevételek részleges adómentessége révén. Kedvezmények érvényesíthetők a K+F-tevékenységre vonatkozóan a társasági adó (a továbbiakban: Tao tv.), a helyi iparüzési adó vagy a szociális hozzájárulási adó fizetésével kapcsolatban is.

A legszignifikánsabb front-end adóösztönző az adóalapról biztosított kedvezmény, amely a többi adófajta alapja, és amely a számviteli szabályok szerint az eredménykimutatásban megállapított, adózás előtti eredmény adótvény szerint módosított összege (Burján et al., 2018). Számítási módját a Tao tv. határozza meg.

A társasági adó mértéke hazánkban 2017. január 1-jétől a pozitív adóalap kilenc százalékra csökkent a korábbi főszabály szerinti 19 százalékról. Számításának alapja az adózás előtti eredmény, amelyet különböző, ún. módosító tételekkel növelni vagy csökkenteni szükséges. Tanulmányunkban ezek közül a kutatás-fejlesztéssel összefüggő, csökkentő tételre térünk ki részletesen.

A Tao tv. 7. § alapján K+F adóalap-kedvezmény igénybevételenek három feltétele van: (1) a K+F tevékenységnek a saját tevékenységi körhöz kell kapcsolódnia, (2) a kutatásnak alapkutatásnak, alkalmazott kutatásnak vagy kísérleti fejlesztésnek kell minősülnie, (3) csak a közvetlen költséggel csökkenthető az adózás előtti eredmény. A következőkben e feltételeket tekintjük át.

(1) Saját tevékenységi körben végzett kutatás-fejlesztés akkor áll fenn, ha a társaság a saját eszközeivel és alkalmazottjaival, a saját eredményére és kockázatára, vagy saját eszközeivel és alkalmazottjaival ugyan, de más megrendelésére, vagy kutatás-fejlesztési megállapodás alapján végez K+F tevékenységet (SZTNH, 2013, p. 30). A saját alkalmazotti kritérium a K+F adóalap-kedvezmény tükrében speciális értelmezéssel bír, ismervé ugyanis nem a foglalkoztatás jogalapja, hanem maga a rendelkezésre állás (Lipták, 2018).

(2) Hazánkban a K+F típusok közötti különbségtétel, nemzetközi minta alapján történik. Magyarország lényegében adaptálta azt az OECD által képviselt nézőpontot, hogy az innovációs folyamat részének tekinti a K+F folyamatokat, s ezen belül három típust különböztet meg: alapkutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés (OECD, 2006). A Tao tv. a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló törvényben és a Frascati kézikönyvben (NKFIH, 2017) foglaltakkal, valamint a nemzetközi jó gyakorlattal (Cockburn & Henderson, 1999 vagy Ausztria megegyező gyakorlata) összhangban rendszerezi a K+F tevékenység altípusait. Ez alapján alapkutatásnak minősül

az olyan, *felfedező jellegű kísérleti vagy elméleti munka*, amelyet elsősorban új ismeretek megszerzésének érdekében folytatnak (például elméletek felállítása, az elért eredmények gyakorlati hasznosítása nélkül). Az *alkalmazott kutatás* tervezett kutatás vagy célzott vizsgálat, amelynek célja új ismeretek, tudás és szakértelem megszerzése új termékek, eljárások, technológiák vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez, vagy a létezők jelentős mértékű továbbfejlesztésének elősegítéséhez. Gyakran az alapkutatás eredményeinek hasznosítását, eljárások meghatározását tűzi ki célul (OECD, 2017). A *kísérleti fejlesztés* pedig a meglévő tudományos, technológiai, üzleti ismeretek és szakértelem alkalmazása új vagy módosított termék, eljárás vagy szolgáltatás terveinek létrehozása céljából. Szándéka a kutatás során szerzett ismeretek gyakorlati alkalmazással alakítása, beleértve a tesztelést és értékelést is (SZTNH, 2018, p. 26).

(3) Végül az alapfogalmak között meg kell említenünk a *közvetlen költség* fogalmát, amivel az adózás előtti eredmény csökkenthető. Közvetlen költségnek tekinthető az a költségelem, amely a felmerülés időpontjában az adott K+F-projekthez kapcsolódik. E kategóriába tartoznak még azon költségek is, amelyek utólag, megfelelő jellemzők segítségével egyértelműen feloszthatók és a K+F-munkához köthetők. Nem minősül adóalap-csökkentő tételnek a K+F közvetlen költsége abban az esetben, ha a tevékenység nem kapcsolódik a vállalkozás saját tevékenységi köréhez. A törvényben előírt feltételek teljesülését az adózó köteles alátámasztani egy esetleges adóhatósági vizsgálat során (NAV, 2018).

A K+F adóalap-kedvezmény igénybevételének Magyarországon nincs felső határa, így az is előfordulhat, hogy egy vállalkozás teljes mértékben mentesül az adófizetési kötelezettség alól – ahogy ezt majd az esettanulmányánál látni fogjuk. Az adózónak az adókedvezmény érvényesítésével kapcsolatban kétféle választási lehetősége van: 1) a közvetlen költségekkel a felmerülés adóévében egy összegben csökkenti az adózás előtti eredményét, vagy 2) több év alatt, az értékcsökkenési leírásnak megfelelően veszi igénybe az adóalap-kedvezményt (SZTNH, 2013, p. 33).

Bár az adókedvezmények igénybevételi jogosságának vizsgálata az adóhatóság hatáskörébe tartozik, a tevékenység K+F-jellege, a közvetlen költség vagy a saját tevékenységi kör megítélése komplex és speciális szakértelmet igényel. A következőkben bemutatjuk a vállalati innovációs tevékenységek K+F-jellegének meghatározását, továbbá kielemezzük, hogy milyen tendenciák figyelhetők meg a K+F minősítést igénybe vevő kutató-fejlesztő vállalatok körében.

A hazai K+F minősítési rendszer

A K+F minősítési eljárás a gyakorlatban annak elbírálását jelenti, hogy a vizsgált tevékenység, projekt megfelel-e a kutatás-fejlesztés jogszabályban rögzített fogalmi kritériumainak. Amennyiben a vállalkozás csökkenteni szeretné az adóalapját a K+F tevékenysége közvetlen költségeivel, kérheti a tevékenység K+F minősítését. Ahogyan arra a bevezetőben kitértünk, kutatásunk idő-

szerűségét az adja, hogy a minősítéssel kapcsolatos hatósági és szakértői feladatok ellátása 2012. február 1-je óta, tehát 10 éve az SZTNH feladata. A vonatkozó jogszabály indokolása szerint a kutatás-fejlesztési adóössztönzők rendszerének kiszámítható és biztonságos működtetéséhez mindenképpen szükséges, hogy egy megbízott hatóság képes legyen annak elbírálására, hogy az adott tevékenység valóban kutatás-fejlesztésnek minősül-e. A minősítési eljárás bevezetésével a jogalkotó azokat az anomáliákat kívánta kiküszöbölni, amelyek a korábbi – az innovációs járulék bruttó összegét csökkentő tételekre vonatkozó – szabályozás 2011. év végi megszüntetéséhez vezettek.

Az SZTNH, mint a vállalati K+F tevékenységet elbíráló (azaz minősítő) hatóság azt vizsgálja, hogy a kérelmezett tevékenység megfelel-e a kutatás-fejlesztés jogszabályi követelményeinek. Szakmai szempontok alapján a vállalati tevékenységet nem minősítheti, afölött értékelítéletet (pl. újdonság vizsgálata) nem fogalmazhat meg (SZTNH, 2020).

A vállalati K+F tevékenységek minősítése során az SZTNH kétfajta tevékenységet lát el: 1) Meg nem kezdett K+F projektek esetében a vállalkozások előzetes projekt- vagy projektcsoport-minősítésért fordulhatnak az SZTNH-hoz, mint eljáró hatósághoz. 2) Már megkezdett, folyamatban lévő vagy lezárt K+F projektek esetén az SZTNH utólagos szakértői véleményt bocsát ki. A minősítés és a szakértői vélemény közötti legalapvetőbb különbség, hogy a *szakértői vélemény nem bír kötelező erővel, a minősítések viszont igen*. A kötelező erő azt jelenti, hogy „a Hivatal által jogerős határozatban kutatás-fejlesztési tevékenységnek minősített projektet más hatóságnak (például a NAV) is ilyennek kell tekintenie” (SZTNH, 2019b). Amennyiben egy vállalkozás vagy bármely hatóság utólag, a K+F projekt kezdete után kér projektminősítést, az SZTNH kiállítja ugyan a szakértői véleményét, de az abban foglalt megállapításokat az adóhatóság egy esetleges ellenőrzés során felülbíráhatja. Ez a kötelező erő, illetve annak hiánya a nemzetközi gyakorlatban is megjelenik: Ausztriában is csak a korábban hivatkozott Forschungsförderungsgesellschaft mbH *előzetesen* kiállított szakvéleményei esetén érvényes a kötelező erő (Koch & Altmann, 2021).

A projektminősítési eljárás 2021-ben hatályos díjai (lásd 1. táblázat) európai összehasonlításban átlagosak. Összehasonlításképp: Ausztria és Németország esetében a minősítés kérvényezése ugyan ingyenes, de Ausztriában a tanúsítványok kiállításáért projektenként 1000 euró adminisztratív díjat kell fizetni (Koch & Altmann, 2021).

1. táblázat

A projektminősítési eljárás díjtételei, 2021

A projektminősítési eljárás díjtételei	
A projektminősítési eljárás díja	83000 Ft
Az arány meghatározás díja	20000 Ft
A saját tevékenységi kör megállapításának díja	30000 Ft

Forrás: saját szerkesztés SZTNH weboldali információi alapján

Projektcsoport-minősítést a kutatás-fejlesztési tevékenységet folytató vállalkozások 2018. óta kérhetnek. Ebben az esetben az SZTNH a kérelmező által projekt-csoportokba sorolt projektek K+F jellegét együttesen bírálja el (SZTNH, 2019b). Projektcsoport-minősítést egy cég csak akkor kérhet, ha bizonyos feltételnek *együttesen* megfelel. A projektcsoport-minősítési eljárás díja 2021-ben 758000 Ft, ami kimondottan magas: legalább hat K+F projekt megvalósítása esetén éri meg ezt választani, pénzügyi szempontokat szem előtt tartva. Az előzőekben bemutatott kétféle minősítési eljárást a 2. táblázatban hasonlítottuk össze.

2. táblázat

A minősítési eljárások összehasonlító táblázata

Az összehasonlítás szempontja	Projekt-minősítés	Projektcsoport-minősítés
Az eljárás hatóköre	1 K+F projekt	A kérelmező által projektcsoportba sorolt projektek
Az eljárás max. díja	133000 Ft	758000 Ft
A határozathozatal, max. ideje	30 nap	111 nap (kb. 4 hónap)
Feltételek		– 2018.01.01-jétől kérelmezhető – 3 feltétel együttes megléte esetén

Forrás: saját szerkesztés SZTNH weboldali információi alapján

A harmadik eset, amikor K+F tevékenységet értékel az SZTNH, a már megkezdett, folyamatban lévő vagy lezárt K+F projektekre vonatkozó *utólagos szakértői vélemény*, mely nem bír kötelező erővel, ahogyan arra korábban már kitértünk.

A K+F minősítést igénybe vevő vállalkozások statisztikai adatai

Ebben a fejezetben értékeljük ki a hazai K+F minősítés tíz éves tapasztalatait. Kutatásunk során a rendszer ismertségét vizsgáltuk a benyújtott kérelemszámok alapján, valamint azt, hogy azt kik veszik igénybe, a vállalatok mérete és szektorális besorolása alapján elemezve. Kitérünk a minősítés gyakorlati hasznosítási lehetőségeire is a cégek szemszögéből.

Mennyire ismert? A K+F minősítés esetszámai

A K+F minősítési rendszer 2012. február 1-jei indulásának időpontjában egy teljesen újnak számított a hazai innovációösztönzés rendszerében. A tevékenység az SZTNH számára is új hatáskört jelentett. Az SZTNH 2013. évi beszámolója szerint 2012-ben 909 hatósági megkeresés érkezett a minősítő hivatalhoz (jellemzően a NAV-tól). Arányában sokkal kevesebb, 79 előzetes, vállalati K+F minősítési kérelmet nyújtottak be. A NAV utólagos vizsgálatai még az innovációs járulékra vonatkoztak, tehát a 2012. január 1-jével kivezetett, közvetett K+F támogatás utólagos ellenőrzéséhez kapcsolódtak, amely során azt

vizsgálták, hogy az érintett vállalkozások az adócsökkenési lehetőséget megalapozottan vették-e igénybe. Az első évi esetszámok (összes esetszám: 988) tehát azt mutatják, hogy a K+F minősítés mint új hatósági tevékenység iránt bevezetése első pillanatától kezdődően komoly igény mutatkozott.

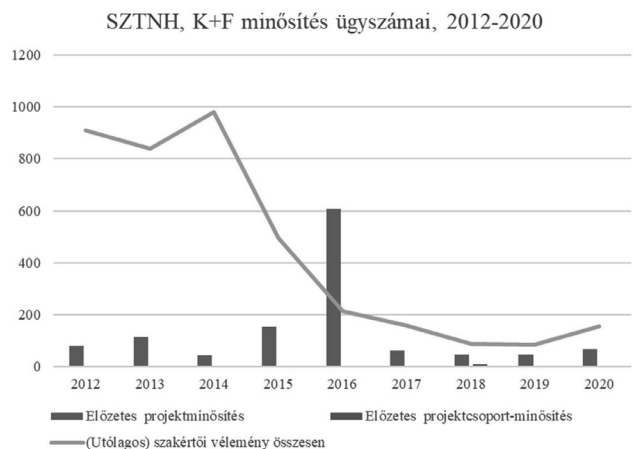
2013 őszén újabb jogszabályi módosításokra került sor az utólagos K+F szakértői tevékenység kapcsán. Ezt követően már nem csak a NAV, hanem más hatóság (pl. irányító hatóság), és adott esetben a bíróságok is megbízhatták az SZTNH-t szakértői vélemény kiállításával. Ezek a hatóságok jellemzően az esetek döntő többségében elfogadják az SZTNH állásfoglalását (Szmollár, 2021).

Egészen 2015-ig az utólagos szakértői véleményt az SZTNH a hatóságok számára térítésmentesen állította ki. A szakértő tevékenység díjmentessége 2015-ben szűnt meg. Az SZTNH álláspontja szerint (Szmollár, 2021) ezzel is összefügg, hogy 2015-től trendforduló állt be az utólagos szakértői vélemények esetszáma terén: míg 2014-ben 937 hatósági megkeresés érkezett be az SZTNH-hoz, addig a következő évben ez a szám 452-re, majd 2016-ban 85-re csökkent. A K+F-költségek innovációs járulékból történő levonhatósági lehetősége 2012-ben megszűnt és a kivezetett innovációs járulék kedvezményrel kapcsolatos utólagos adóhatósági ellenőrzések határideje is lejárt.

Ugyanakkor 2016 a vállalatoktól érkező K+F minősítési kérelmek terén is trendforduló volt. A vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatására irányuló GINOP 2.1.1-15. és VEKOP 2.1.1-15 pályázatok esetében kötelező vagy ajánlott előírásként megjelent a K+F előminősítés is, és az irányító hatóság hiánypótlásban rendre felszólította a pályázó cégeket ennek beszerzésére. Ennek eredményeként 2016-ban jelentősen megnőtt (607-re) a vállalati K+F minősítési kérvények száma.

3. ábra

Az SZTNH K+F minősítési tevékenységének mennyiségi mutatói

Forrás: saját szerkesztés SZTNH (2021) adatai alapján

További esetszám-változást eredményezett a 2018 óta lehetséges projektcsoport-minősítés, amely elsősorban a jelentős, nagyobb volumenű kutatás-fejlesztési tevékenységet végző vállalatok számára jelenti az adminisztrációs

terhek enyhítését. 2018 és 2020 között összesen 15 előzetes projektcsoporthatóságos kérelem érkezett az SZTNH-hoz, ami ugyan alacsonynak tűnhet, mégis úgy gondoljuk, hogy ezzel a lehetőséggel a jogalkotónak sikerült a K+F minősítési lehetőséget a nagyobb vállalatok számára is vonzóvá tennie.

Mindamellettt azt látjuk, hogy 2021-re mind a hatósági, mind a vállalati K+F minősítési kérelmek száma viszonylag alacsony szinten stabilizálódott (lásd 3. ábrát).

Kik veszik igénybe? A K+F minősítés szektorális eloszlása

Bár a humán- és társadalomtudományok területén zajló fejlesztések talán kevésbé kézzelfoghatóak, a K+F minősítési gyakorlat bevezetését követően a társadalomtudományok területéről érkezett a legtöbb kérelem (2012-ben 364, 2013-ban 471), döntően hatósági megkeresés formájában, jellemzően a NAV-tól. Ahogy megszűntek az innovációs járulékhöz kapcsolódó, korábbi jogosultságellenőrzések, úgy esett vissza a társadalomtudományok részesedése a minősítési eljárások területén. 2020-ban már csak két ilyen K+F kérvény érkezett az SZTNH-hoz.

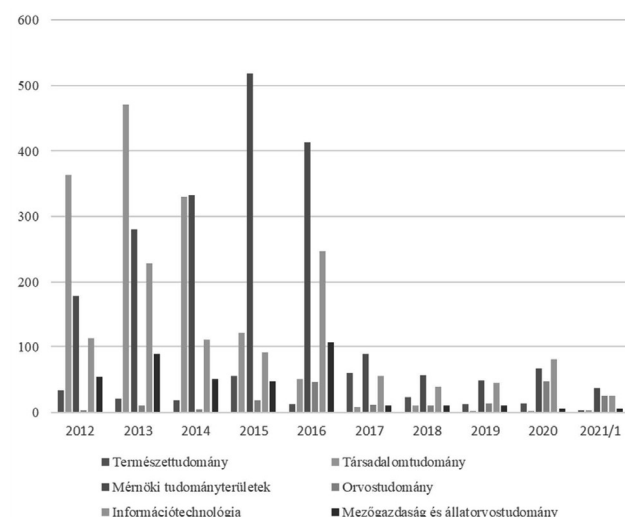
Emelkedett viszont a mérnöki (azaz műszaki) tudományok aránya: 2015-ben 518, 2016-ban 413 minősítési kérelem érkezett erről a területről. Ha közel tíz év adatait kumuláltan elemezzük, azt látjuk, hogy kimagaslóan tudatossá vált a K+F minősítés terén a mérnöki tudományág: 2012 és 2021 első félévé között a szakterületéről érkezett a legtöbb projektkérvény, összesen 2021 darab.

A K+F intenzívnek számító információtechnológia területéről a vizsgált időszakban 1037 minősítési kérelmet nyújtottak be; és 2020-ban a legtöbb K+F minősítési kérelem – 81 – érkezett.

Az orvos- és élettudomány részesedése viszonylag alacsony, de ígéretesen fejlődik: 2020-ban már 47 kérvényt nyújtottak be ezekről a területekről, ami összefüggésben állhat a Covid-19 világvárossal és az intenzívvé vált biotechnológiai fejlesztésekkel (4. ábra).

4. ábra

SZTNH K+F minősítési kérvények szektorális eloszlása

Forrás: saját szerkesztés az SZTNH (2021) adatai alapján

Ahogy utaltunk rá, más hatóságok jellemzően vita nélkül elfogadják az SZTNH hatósági szakvéleményét, a cégek viszont nem mindig, s ilyen esetben bírósághoz fordulhatnak. A bíróságok az eddigiekben közel 100%-ban helyben hagyták az SZTNH döntését. Átlagban évente 6-8 bírósági ügy fordul elő, jellemzően 2-3 cég 6-8 projektjét érintően.

A K+F minősítés a gyakorlatban: Ha megszereztük, mire használható?

Ahogy az előzőekben részletesen bemutattuk, a K+F minősítés igénylése költségoldalon járulékos terhet jelent a kérelmező cégnek, kiváltképp a projektcsoporthatóságos esetén. Milyen területeken használhatják a vállalatok a minősítés eredményét? A K+F minősítések fő felhasználási területei a következők:

1. Kutatás-fejlesztési tevékenységek finanszírozására kiírt támogatások esetében a K+F minősítés igazolja, hogy a pályázatban tervezett tevékenységek – jellegük tekintetében – támogathatóak. Bizonyos felhívásokban feltétel a minősítés előzetes megszerzése, de ha ez nincs nevesítve az adott kiírásban, a K+F minősítéssel akkor is elkerülhetjük, hogy a pályázatot elbíráló szerv, vagy EU-s támogatások esetén az arra jogosult ellenőrző hatóság vitassa a feladatok besorolását, mivel az SZTNH határozatát más hatóság nem bírálhatja felül.
2. A felhasználás másik nagy területe továbbra is a kutatás-fejlesztési adó- és járulékkedvezményekre való jogosultság igazolása, amelyekre a korábbiakban már kitértünk.
3. A COVID-19 járvány miatt bevezetett gazdaságvédelmi akciótervben feltűnt egy új lehetőség is, amelyben a K+F tevékenység megítélése kritikus kérdés, ez pedig a K+F munkakörben dolgozó alkalmazottak után igényelhető bértámogatás. Amennyiben az érintett alkalmazottak tevékenysége „projektesíthető” (tehát van meghatározott idő és költségkerete, valamint mérhető eredménye), úgy az SZTNH minősítése erre a célra is alkalmazható lehet. Bár a támogatás igénylésekor a K+F minősítés benyújtása nem elvárás, a kérelmező viseli annak a felelősségét, hogy az alkalmazottak valóban K+F tevékenységet végeznek. A bértámogatás gyorsított bírálati eljárásában a K+F jelleg érdemben nyilvánvalóan nem vizsgálható, így a támogatás elnyerése nem jelenthet teljes biztosítékot a cégnek arra, hogy egy későbbi adóvizsgálat nem állapíthatja meg annak jogosulatlan felhasználását, egy kedvező K+F minősítés ellenben igen.

Bármilyen felhasználásról legyen is szó, a pozitív minősítés csak akkor érvényes a gyakorlatban, ha a projekt valóban úgy is valósul meg, ahogyan az a kérelemben szerepelt, és amire a minősítést megkapta a cég. Mivel a K+F projektek a természetükből adódóan sokszor eltérnek a kezdeti tervektől, fontos, hogy a kérelem megfogalmazása kellő rugalmasságot biztosítson (Danubia, 2020).

K+F alapú adóössztönzés a gyakorlatban – esettanulmány

A Kutató Kft. a 2020. adóévben K+F adóalap-kedvezményt vett igénybe 150 millió Ft mértékben, miközben nem élt a K+F minősítés lehetőségével. Kutatásunk esettanulmány részében ezen adóalap-kedvezmény számítási logikáját, valamint az előzetes K+F-minősítés elmaradása miatt fennálló kockázatokat mutatjuk be.

A vizsgált vállalkozás jellemzői

Az elemzett vállalkozás üzletviteli, valamint IT-tanácsadással foglalkozó társaság, amely az utóbbi években számos kutatás-fejlesztési projektet vitt véghez. Tevékenységi körét és méretét tekintve is tipikus K+F vállalkozásnak számít.

A Kutató Kft. két, 2018-ban alapított kapcsolt vállalkozással rendelkezik (Fejlesztő1 Kft. és Fejlesztő2 Kft.). A vizsgált 2020-as év (továbbiakban tárgyév) folyamán a társaság tíz alkalmazottat vett fel, így az év eleji 45 főről 55 főre növekedett az összes foglalkoztatotti létszám. A két kapcsolt vállalkozás 2020 őszén alakult. Fejlesztő2 Kft. 2020-ban ténylegesen nem működött, így árbevételt nem generált. 2018 elején Kutató Kft. kisvállalkozásnak, míg 2020 végén, a foglalkoztatotti létszám növekedése miatt közép-vállalkozásnak minősült. Joggal vehetett igénybe adókedvezményeket, amelyeket kimondottan KKV-k számára írnak elő a jogszabályok.

A vállalkozás 2020. évi társasági adófizetési kötelezettsége

A Kutató Kft-nek 2020-ban 0 Ft társasági adófizetési kötelezettsége keletkezett, mivel bár az adózás előtti eredménye pozitív, a csökkentő tételek összege, beleértve a K+F tevékenység közvetlen költségeit, épp annyival haladta meg a növelő tételek összegét, hogy az az adófizetési kötelezettséget eliminálja. A Kutató Kft. 2020. évre vonatkozó társasági adófizetési kötelezettségének megállapítását a 3. táblázat foglalja össze.

3. táblázat

A Kutató Kft. társasági adófizetési kötelezettségének meghatározása

A vállalkozás társasági adófizetési kötelezettségének megállapítása (eFt)	
Adózás előtti eredmény	290 000
Adózás előtti eredményt növelő tételek összesen	150 000
Adózás előtti eredményt csökkentő tételek összesen	440 000
ebből a K+F közvetlen költsége	150 000
Adóalap	0
Számított adó	0
Adókedvezmény	0
Fizetendő adó	0

Forrás: saját szerkesztés vállalati dokumentumok alapján

Amennyiben a Kutató Kft. nem érvényesítette volna ezen K+F adókedvezményt, a jelenlegi 0 Ft-os adófizetési kötelezettség helyett 13500 ezer Ft-os fizetési kötelezettsége keletkezett volna, mint ahogy az a 4. összehasonlító táblázatban látható.

4. táblázat

Az adófizetési kötelezettség összehasonlítása

Fizetendő adó K+F adóalap- kedvezménnyel (eFt)		Fizetendő adó K+F adóalap- kedvezmény nélkül (eFt)	
Adózás előtti eredmény	290000	Adózás előtti eredmény	290000
Növelő tételek	150000	Növelő tételek	150000
Csökkentő tételek	440000	Csökkentő tételek	290000
Adóalap	0	Adóalap	150000
Fizetendő adó	0	Fizetendő adó	13500

Forrás: saját szerkesztés saját számítások alapján

A K+F adóalap-kedvezmény összetétele

A társaság által érvényesített K+F adóalap-kedvezmény lényegében két fő elemből épül fel: a) a kutatás-fejlesztés közvetlen költsége, amelynek összege 144000000 Ft, továbbá b) a K+F értékcsökkenés, 6000000 Ft összegben.

A kutatás-fejlesztés közvetlen költsége

A közvetlen költségek két komponensből állnak: az alvállalkozók költségei, valamint a bérköltség és a béreket terhelő járulékok. Az alvállalkozók költségeinek K+F projektekre osztása a Kutató Kft. esetében viszonylag egyszerűnek mondható, hiszen nincs olyan alvállalkozó, aki egyszerre két (vagy több) K+F projektben is dolgozna. Az alvállalkozók által kibocsátott számlákkal a vállalkozás bizonyítani tudja, hogy mekkora volt az adott K+F projekt közvetlen alvállalkozói költsége.

A kutatók, fejlesztők bérköltségeinek K+F projektekre osztása bonyolult tevékenység a vállalkozások számára (Danubia, 2020). A Kutató Kft. kifejlesztett egy saját munkaidő-nyilvántartó szoftvert, amellyel a bérköltségek projektek közötti megosztása egyszerűen elvégezhető: a) minden K+F projekt egyedi azonosító számot kap a programban a projekt indulásakor (2020-ban három ilyen egyedi azonosítószámot generáltak), b) a kutató, fejlesztő kollégák minden munkanap végén rögzítik, hogy az adott napon melyik projekttel hány órát foglalkoztak, c) minden hónap végén összesített kimutatás keretében láthatóvá válik, hogy adott kutató, fejlesztő a havi munkaidejéből melyik projekten hány órát dolgozott.

A vállalkozás egy kutatója, Dr. Okos János, például 2020 júliusában az alábbi óraelszámolással rendelkezett:

- ▶ az „A” projekten 50 órát,
- ▶ a „B” Projekten 50 órát,
- ▶ a „D” Projekten 60 órát dolgozott, adott hónapban összesen tehát 160 órát.

Dr. Okos havi bruttó munkabére 2020-ban 650000 Ft volt, amelynek teljes bértömege 15,5%-os szociális hozzájárulási adóval és 1,5%-os szakképzési hozzájárulással növelt értéke 760500 Ft. Ezek alapján a kalkulált óradíj 4753,125 Ft (760000 Ft/160 óra).

Végezetül, a kalkulált óradíjat felszorozva az adott projekten dolgozott óraszámmal (például az „A” projekt esetén 50 órával számolva) megkapjuk az adott projektre jutó közvetlen bérköltséget (az „A” projekt esetén 237656 Ft) (5. táblázat).

5. táblázat

A kutató bérköltségének felosztása a K+F projektek között

Dr. Okos János bruttó munkabére (1)	650000 Ft	
Bruttó munkabér közterhekkel (2)	760500 Ft	
Kalkulált óradíj (160 órával számolva) (3)	4753,125 Ft	
A projekt megnevezése (4)	A projektekre fordított munkaidő (5)	A projektekre jutó bérköltség + közteher (3)*(5)
„A” Projekt	50 munkaóra	237656 Ft
„B” Projekt	50 munkaóra	237656 Ft
„D” Projekt	60 munkaóra	285188 Ft
Összesen	160 munkaóra	786500 Ft

Forrás: saját szerkesztés vállalati információk alapján

A kutatás-fejlesztés értékcsökkenése

A Kutató Kft. által 2020-ban érvényesített, 2020. évi aktiválásokra jutó K+F értékcsökkenés értéke 6000000 Ft. A vállalkozás összesen négy projekt után számolt el értékcsökkenést: 1) „B” projekt, 2) „C 2020” projekt, 3) „D” projekt, és 4) „E” projekt.

A Tao tv. alapján, amennyiben a vállalkozás állami támogatást szerez, a támogatási arány szerint lehet az értékcsökkenés saját részre eső összegét figyelembe venni. A Kutató Kft. állami támogatásban részesült a „D” és „E” projektek kapcsán, így ezek esetében az értékcsökkenés számítása kiemelt figyelmet igényelt.

A „B” projektet 2020. október 31-én aktiválták 34 hónapos időtartamra, így a társaság csak 2020 novemberében és decemberében számolt el e projekt után értékcsökkenést. A projekt bruttó beszerzési értéke 51000000 Ft, így a 2020 novemberére és decemberére jutó értékcsökkenés *összesített értéke* 3000000 Ft. Mivel a vállalkozás ezen projektjéhez állami támogatást nem igényelt, így ezen teljes összeggel csökkentheti adózás előtti eredményét.

A „C 2020” projekt bruttó beszerzési értéke 32000000 Ft, amelyet a társaság lineárisan, három év alatt írt le. A projektet 2020. december 31-én aktiválták, az *értékcsökkenés összege* 30000 Ft volt. E projekthez sem igényelt állami támogatást a vállalkozás, így a teljes összeg figye-

lembe vehető az adózás előtti eredmény csökkentése kapcsán.

A „D” projektet 2015. március 1-jén aktiválták, öt évre. Bruttó beszerzési értéke 40000000 Ft volt. Mivel az öt éves időtartam 2020. március elsején lejárt, így ezen időpontig számolható el a projekt után értékcsökkenés. A 2020 januárjától 2020 márciusáig elszámolt értékcsökkenés értéke összesen 2000000 Ft. E projektjéhez a vállalkozás állami támogatást szerzett, amelynek aránya 45%. A Tao. törvény értelmében így csak a saját rész, azaz 55% után érvényesíthető adóalap-kedvezmény. Így a teljes értékcsökkenés 55%-a vehető figyelembe, ami 1100000 Ft.

Az „E” projektet 2015. június 1-én aktiválták, szintén öt éves időtartamra; teljes beszerzési értéke 48000000 Ft volt. A vállalkozás által 2020. januártól 2020. májusig elszámolt értékcsökkenésének összege 4000000 Ft. Az „E” projekt esetében a támogatási arány 52,5%, vagyis az önrész értelemszerűen 47,5%. A 4000000 Ft 47,5%-át figyelembe véve, az adóalap-csökkentő tétel e projekt esetében 1900000 Ft.

A Kutató Kft. 2020-ban tehát kerekítve 6000000 Ft-ot számolt el összesen K+F értékcsökkenés jogcímen. A fentebb bemutatottak alapján számítva a cég 2020-ra 150000000 Ft összegben csökkentette K+F-kedvezmény címén a társasági adó alapját.

A K+F minősítés hiánya miatti számszerűsített adókockázat az adóalap-kedvezmény érvényesítésekor

Az egyik, legszélesebb körben használt megközelítés szerint adókockázatnak nevezzük azt, amikor az adóhatóság másképp minősít bizonyos eseményeket, mint amivel a vállalkozások az adótervezés során számolnak (Herich, 2007). A Kutató Kft.-től kapott információk alapján a vállalkozás a K+F adóalap-kedvezmény érvényesítése előtt nem igényelt projekt- vagy projektcsoport-minősítést, így esetükben *fennáll a kockázata a kutatás-fejlesztési tevékenység adóhatóság általi átminősítésének*.

Amennyiben, pl. 2021. október 10-én az adóhatóság egy, az adóbevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés keretében megállapítja, hogy a vállalkozás *által folytatott tevékenység nem minősült K+F-nek, így jogtalanul vettek igénybe adóalap-kedvezményt, a társaságnak az alábbi, utólagos adófizetési kötelezettségekkel kell számolnia:*

- az adóhatóság 13500000 Ft adóhiányt állapítana meg a jogtalanul igénybe vett adóalap-kedvezmény miatt (ehhez lásd a 4. táblázatot),
- az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény alapján adóhiány esetén *adóbürságot* is kell fizetnie, amely az adóhiány 50 százaléka, azaz 6750000 Ft, végezetül
- a társaság *késedelmi pótlék* fizetésére is kötelezhető lenne, amely a társasági adóbevallás benyújtási határidejét (2021.05.31.) követő naptól fizetendő, mértéke pedig a jegybanki alapkamatéhoz igazodik: 2019.01.01-től a jegybanki alapkamat öt százalékponttal növelt értékének háromszázhatvanötöd része naptári naponként. A fizetendő késedelmi pótlék mértékét a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat

A fizetendő késedelmi kamat mértéke

Időszak	Figyelembe veendő jegybanki alapkamat	Fizetendő késedelmi pótlék
2021.06.01. – 2021. 06.22. (22 nap)	0,6%	45000 Ft
2021.06.23. – 2021.07.27. (35 nap)	0,9%	75600 Ft
2021.07.28. – 2021.08.24. (28 nap)	1,2%	60480 Ft
2021.08.25. – 2021.09.21. (28 nap)	1,5%	64260 Ft
2021.09.22. – 2021.10.10. (19 nap)	1,65%	46170 Ft
<i>Összesen</i>		<i>291060 Ft</i>

Forrás: saját számítás a 2017. évi CLI törvény alapján

A felsorolásban részletezett pontokat összeadva azt látjuk, hogy amennyiben az adóhatóság szerint a vállalat által végzett tevékenység nem minősül K+F-nek, a Kutató Kft-nél összesen 20541060Ft adófizetési kötelezettség keletkezik.

Fentiek alapján véleményünk szerint a cég akkor járt volna el adózási szempontból a leginkább körültekintően, ha az adóévben tervezett K+F projektjeire előzetes minősítést kér, viszont a már megkezdett projektjeire – biztonsági okokból – nem érvényesít társasági adó-alap-kezdményt.

Vizsgálatunk gyakorlati relevanciával bír minden vállalkozás számára. Emellett a levezetett esetpélda hasznos lehet akár az SZTNH vagy az adóhivatal számára is, hiszen az ilyen gyakorlati példákon keresztüli kommunikáció közérthetőbbé teszi az innovációösztönző intézkedések előnyeit a vállalkozások számára.

Összegzés és javaslatok

Tanulmányunk a hazai vállalati kutatás-fejlesztés elmúlt tíz évét elemzi. Az innovációösztönzés minden ország számára releváns és hatványozottan aktuális kérdés, hiszen az innováció, kutatás-fejlesztés a vállalatok versenyképességének záloga (Balaton et al., 2007). Vizsgálatunk célja a hazai innovációösztönző rendszer komponenseinek feltárása, statisztikáinak elemzése és – publikusan részben nem hozzáférhető adatok, illetve egy vállalati esetpélda alapján – a tanulságok levonása volt.

Tanulmányunk első részében a fontosabb innovációs ösztönzőket mutattuk be, nemzetközi kontextusban tárgyalva azokat, támaszkodva Mohnen, Vanhan és Verspagen (2017), Liu (2021), valamint Evers, Miller & Spenge (2014) kutatásaira, melyek az innovációösztönzés lehetséges modelljeit tárgyalják. Megállapítottuk, hogy a nemzetközi gyakorlatban a vállalati K+F ösztönzők körében a közvetlen támogatások helyét egyre jobban átveszik a közvetett eszközök, így az adó- vagy adóalap-kezdmények (Evers, Miller & Spenge, 2014). Bemutattuk, hogy a cégek K+F tevékenységét támogatni hivatott adóösztönzők

egyrészt az innovációs ciklus elején, a költségek tényleges felmerülésekor (front-end ösztönzők), másrészt az innovációs ciklus végén, a kifejlesztett szellemi termék hasznosításából keletkező bevétel realizálásakor (back-end ösztönzők) léphetnek fel (Evers, Miller & Spenge, 2014). Kiemeltük, hogy a hosszú távon stabil, kiszámítható támogatási rendszereknek van valóban ösztönző hatásuk (Lin & Luan, 2020).

Magyarország a nemzetközi tanulmányokban ismert trendet követte, amikor megalkotta a K+F minősítés funkciót és beillesztette azt az innovációösztönzés mechanizmusaiban. Tanulmányunk ismerteti a hazai rendszert, ahol lehet összehasonlítva azt más EU-s tagországok innovációösztönzőivel. A hazai K+F minősítési rendszer leíró jellegű elemzése során megállapítottuk, hogy a minősítés 2012. évi bevezetésével hazánk egységes fogalom- és intézményrendszert alakított ki, támaszkodva az OECD által preferált irányvonalakhoz. Értékelésünk alapján az elmúlt tíz év alatt jól működő K+F minősítési rendszer jött létre Magyarországon. Az önkéntesen kérhető minősítési eljárás stabil, kiszámítható feltételeket támaszt, a K+F tevékenységet egységes alaki és tartalmi követelményeknek megfelelően bírálják el. Az SZTNH – a NAV-tól és más hivataloktól független szervként – kulcs szerepet kapott e folyamatban.

Empirikus kutatásunk során azonosítottuk a hazai kutató-fejlesztő vállalatok nyilvános adatbázisokban fellelhető (KSH, 2020; 2021a; 2021b) főbb statisztikai mutatóit, valamint közülük az adóalap-kezdményeket és az ehhez K+F minősítést igénybe vevő vállalatok 2012 és 2021 közötti, hivatalos statisztikai jelentésekben megjelenő adatait. Ez utóbbi adatok az SZTNH nem publikus, de teljes körű statisztikájából származtak (lásd online Melléklet 1 és 2).

A K+F minősítési lehetőséget igénybe vevő vállalkozások statisztikai adatainak elemzése alapján látjuk, hogy 2021-re mind a hatósági, mind a vállalati K+F minősítési kérelmek száma stabilizálódott, bár a kezdetekhez képest viszonylag alacsony szinten. A szektorális elemzés alapján megállapítottuk, hogy 2016 után jelentősen visszaesett a társadalomtudományok területéről érkező megkeresések száma, mivel megszűntek azok a korábbi jogosultság-előnyök, amelyek az innovációs járulékra vonatkozó addigi szabályozás anomáliáival voltak összefüggésben. A szektorális megoszlás egyértelmű eltolódást jelez a K+F szempontból aktív szakterületek, így az IT műszaki/mérnöki K+F projektek felé.

Végül, az esettanulmányi részben a Kutató Kft. által adóalap-kezdményként érvényesített 150 millió Ft kiszámításának módját mutattuk be. Véleményünk szerint a társaságiadó-kötelezettség levezetése hűen tükrözi a K+F adóalap-kezdmény igazi előnyét: érvényesítésének köszönhetően a cég teljes mértékben mentesült az adófizetési kötelezettség alól a 2020. adóévben, ezáltal megtakarítva több mint 13 millió Ft-ot.

Ugyanakkor, az előminősítés hiánya nagyon magas adó- és pénzügyi kockázatot jelent a cégek számára. Amennyiben egy vállalkozás nem rendelkezik K+F minősítéssel és a NAV egy esetleges adóellenőrzés so-

rán megállapítja, hogy a cég által folytatott tevékenység nem minősül kutatás-fejlesztésnek, miközben a társaság adócsökkentést érvényesített, a kedvezmények összegét adóbírsággal és késedelmi pótlékkal növelten kell visszafizetni. Az esettanulmány során bemutatott cég a K+F projektjeihez nem igényelt előminősítést, ezzel vállalva a közel 21 millió Ft-os utólagos adófizetési kockázatot. Véleményünk szerint a cég akkor járt volna el adózási szempontból a leginkább körültekintően, ha az adóévben tervezett K+F projektjeire előzetes minősítést kér, és a már megkezdettekre – biztonsági okokból – nem érvényesít társasági adóalap-kedvezményt.

Esettanulmány-alapú vizsgálatunk alapján megállapítottuk, hogy az előnyökkel és veszélyekkel az elemzett cég nem volt tisztában, ahogyan a hazai vállalkozások jelentős része sem, amint arra a Deloitte tanácsadó cég kutatása is rámutat (Deloitte, 2016). Ugyanakkor a K+F minősítés egyértelműen előnyös az innovatív vállalkozások számára, elmulasztása pedig kockázatokat hordoz magában.

Tanulmányunkban igyekeztünk a K+F társaságiadó-alap-kedvezményt teljeskörűen bemutatni. Természetesen léteznek olyan kitekintések, amelyeket érdemes lehet számba venni egy esetleges, további kutatás keretében. A COVID-19 járvány miatt bevezetett gazdaságvédelmi akcióterv is lehetővé teszi a kutató-fejlesztő munkakörben dolgozó alkalmazottak után bértámogatás igénylését. Ugyanakkor a gyorsított bírálati eljárásában a K+F jelleg érdemben nem vizsgálható, így a támogatás elnyerése nem jelenthet teljes biztosítékot a cégnek arra, hogy egy későbbi adóvizsgálat nem állapíthatja meg annak jogosulatlan felhasználását. További kutatások tárgyát képezheti a gazdaságvédelmi akcióterv innovációösztönző intézkedéseinek hatékonysága.

Ajánlasként tudjuk megfogalmazni az SZTNH, az adóhatóság és az innovációösztönzés rendszerében érintett más hivatalok, állami intézmények számára, hogy kommunikációjukban gyakrabban éljenek a *gyakorlati példakkal*. Ezek közérthetőbbé teszik a gazdasági társaságok számára az innovációösztönző intézkedések előnyeit, és adott esetben szemléletesen tudják felhívni a vállalati döntéshozók figyelmét egyes lépések, intézkedések elmulasztásnak veszélyeire.

Jegyzetek

- ¹ A vonatkozó rendelkezések a Szabadalmi törvény (1995. évi XXXIII. törvény a találmányos szabadalmi oltalmáról – a továbbiakban: Szabadalmi tv.) 2011. évi módosításával, 2012. január 1-jén léptek életbe. A kutatás-fejlesztési szempontú minősítési eljárás részletes szabályairól szóló 9/2012. (II. 1.) Korm. rendelet 2012. február 1-jétől hatályos.
- ² A Szabadalmi tv. 115/G. §-ának g) pontja, és 115/H. §-ának (2a) bekezdése alapján.
- ³ <https://portal.bescheinigung-forschungszulage.de/landingpage> (2021.09.10.). Ez a hivatal a Szövetségi Oktatási és Kutatási Hivatal háttérintézménye.
- ⁴ 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról
- ⁵ 1990. évi C. törvény a helyi adókról
- ⁶ 2018. évi LII. törvény a szociális hozzájárulási adóról
- ⁷ 2014. évi LXXVI. törvény
- ⁸ A Szabadalmi tv.-ben hivatkozott jogszabályhelyek január 1-jével léptek hatályba. A végrehajtási rendelet – 9/2012. (II. 1.) Korm. rendelet – dátuma 2012. február 1.
- ⁹ 2011. évi CLXVI. törvény Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról
- ¹⁰ Az új jogintézmény az indokolás szerint „jogbiztonságot teremt a kuta-

tás-fejlesztési adókedvezmények igénybevételéhez a KKV-k körében is, ezáltal növelheti is a kutatás-fejlesztés adókedvezményt igénybe vevő szervezetek számát, hozzájárul az adóelkerülés számottevő csökkenéséhez a K+F adóösztönzők terén, valamint könnyíti a jogalkalmazó szervek munkáját” (2011. évi CLXVI. törvény).

- ¹¹ SZTNH azt vizsgálja a K+F minősítés során, hogy újszerű-e a tevékenység vagy annak eredménye, ami nem ugyanaz, mint a szabadalmak esetén az újdonságvizsgálat. Az újszerűség lehet, pl. egy, már létező eljárás más iparágban való alkalmazása, azaz nem feltétel a világviszonylatban vett újdonság.
- ¹² A kérelem benyújtását megelőző adóévben a K+F tevékenység közvetlen ráfordítása a kapcsolt vállalkozásokkal együtt elérte az 500 millió Ft-ot; a kutató-fejlesztők átlagos állományi létszáma (kapcsolt vállalkozásokkal együtt) eléri az 50 főt, és rendelkezésre áll/kialakítás alatt van a kutatás-fejlesztési tevékenység végzését lehetővé tevő infrastruktúra (SZTNH, 2019b).
- ¹³ 2013. évi CLIX. Törvény a szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról
- ¹⁴ <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4500> (2021.09.09.)
- ¹⁵ <https://www.palyazat.gov.hu/vekop-211-15-vllalatok-k-f-i-tevkenysgek-tmogatsa> (2021.09.09.)
- ¹⁶ 1367/2020. (VII. 4.) Korm. határozat
- ¹⁷ 2017. évi CL. törvény

Felhasznált irodalom

- 1367/2020. (VII. 4.) kormányhatározat – *A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány következtében szükségessé vált versenyképességnövelő támogatási előirányzat keretösszegének megemeléséről* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20h1367.kor>
1996. évi LXXXI. törvény – *A társasági adóról és az osztalékadóról* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600081.TV>
2000. évi C. törvény – *A számvitelről* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0000100.TV>
2004. évi XXXIV. törvény – *A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0400034.TV>
2011. évi CLVI. törvény – *Egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100156.TV>
2013. évi V. törvény – *A Polgári Törvénykönyvről* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>
2014. évi LXXXVI. törvény – *A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400076.TV>
2017. évi CL. törvény – *Az adózás rendjéről* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1700150.TV>
2017. évi CLI törvény – *Az adóigazgatási rendtartásról* <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1700151.TV>
- Adó Online (2019). *Jobban járhatnak a K+F-re vállalkozó cégek* <https://ado.hu/tb-nyugdij/jobban-jarhatnak-a-kf-re-vallalkozo-cegek/>
- Ahmad, M. F. & Kowalewski, O. (2021). *Board Reforms and Innovation*. IESEG Working Paper Series 2021-ACF-03. IESEG. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3850121>
- Babbie, E. (2013, 2017). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Bauer, A., Berács, J. & Kenesei, Zs. (2007). *Marketing alapismeretek*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Baregheh, A & Rowley, J. & Sambrook, S. (2009). Towards a multidisciplinary definition of innovation. *Management Decision*, 47(8), 1323-1339. <https://doi.org/10.1108/00251740910984578>

- Béza, D., Csapó K., Csubák T. K., Csákné Filep, J., Farkas, Sz. & Szerb, L. (2013). *Kisvállalkozások finanszírozása*. Budapest: Saldo Kiadó.
- Burján, Á., Fellegi, M., Galántainé Máté, Sz., & Kovácsné Sipos, Á. (2018). *Adóismeretek 2018*. Budapest: Saldo Kiadó.
- Chikán, A. (2017). *Vállalatgazdaságtan*. Budapest: Aula Kiadó.
- Cockburn, I.A. & Henderson, R. (1999). *Balancing Incentives: The Tension Between Basic and Applied Research*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Danubia (2020). *Alapvető tudnivalók a K+F minősítés megszerzéséhez*. <https://www.danubia.com/hu/innovacio/alapveto-tudnivalok-a-kf-minosites-megszerzesehoz/>
- Deák, Cs (2021). *Innováció. Az alkotás útja*. Budapest: Human Telex.
- Deloitte (2016). *Vállalati K+F jelentés*. Deloitte. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/hu/Documents/tax/hu-tax-RD-2016-Hungary-HU-final.pdf>
- Dischinger, M., & Riedel, N. (2011). Corporate taxes and the location of intangible assets within multinational firms. *Journal of Public Economics*, 95(7–8), 691–707. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2010.12.002>
- Európai Bizottság (2016). *A magyar kutatási és innovációs rendszerről szóló szakértői értékelés*. Luxemburg: Az Európai Unió Kiadó Hivatala. <https://doi.org/10.2777/23699>
- Evers, L., Miller, H. & Spengel, Ch. (2014). Intellectual property box regimes: effective tax rates and tax policy considerations. *International Tax and Public Finance*, 22(2015), 502–530. <https://doi.org/10.1007/s10797-014-9328-x>
- Felvidék Ma (2017). *Egyre több szlovákiai cég települ Magyarországra*. <https://felvidek.ma/2017/09/egyretobb-szlovakiai-ceg-telepul-magyarorszagra>
- Griffith, R., Miller, H., & O’Connell, M. (2014). Ownership of intellectual property and corporate taxation. *Journal of Public Economics*, 112(1), 12–23. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2014.01.009>
- Grubert, H. (2003). Intangible income, intercompany transactions, income shifting, and the choice of location. *National Tax Journal Part 2*, 56(1), 221–242. <https://dx.doi.org/10.17310/ntj.2003.1S.05>
- G7 (2019). *Egyre több szlovák cég jön át Magyarországra az olcsóbb adó miatt*. <https://g7.hu/vallalat/20190411/egyretobb-szlovak-ceg-jon-at-magyarorszagra-az-olcsobb-ado-miatt/>
- Hágen, I.Zs. & E. (2017). A hazai KKV-k helyzete, a versenyképesség, innováció és controlling tükrében. *Controller Info*, 5(1), 41–48. <https://doi.org/10.24387/CI.2017.1.7>
- Herich, Gy. (2007). *Adótervezés, adókockázat és a kettős adóztatási egyezmények*. http://spek.hu/letoltes.php?fajl=anyagok/Dr_Herich_Gyorgy.pdf
- Herich, Gy. (2018). *Adótan 2018*. Budapest: Penta Unió.
- HVG (2017). *Adó 2018 Különszám*. Budapest: Impress Center Central Europe Zrt.
- Igazságügyi Minisztérium (2019). *Cégjegyzék*. <https://www.e-cegjegyzek.hu/>
- Igazságügyi Minisztérium (2019). *Elektronikus beszámoló portál* <https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kezdooldal>
- Kaziné Ónodi, A. (2008). *A nemzetközi adózás vállalatgazdasági problémakörei*. Budapest: BCE Vállalatgazdaságtan Intézet. <http://edok.lib.uni-corvinus.hu/299/1/Kazaine105.pdf>
- Király, G., Dén-Nagy, I., Gering, Zs. & Nagy, B. (2014). Kevert módszertani megközelítések. Elméletek és módszertani alapok. *Kultúra és Közösség*, 2, 95–104. <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1895/1/09.pdf>
- Kiss J. (2021). Milyen tényezők akadályozzák Magyarországon a közép- és nagyvállalati innovációt? *Vezetéstudomány*, 52(11), 2–12. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.11.01>
- Koch, S. & Altman, V.-S. (2021). Forschungsprämie – Ausgewählte verfahrensrechtliche Fragen. *Zeitschrift für Steuerstrafrecht und Steuerverfahren*, 1(1), 20–24. <https://doi.org/10.33196/zss202101002001>
- KSH (2020). *9.1.1.16. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint (2013–2020)*. https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0018.html
- KSH (2021a). *9.2.1.2. A regisztrált gazdasági szervezetek száma havonta, gazdálkodási forma szerint – GFO’14*. https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0051.html
- KSH (2021b). *26.1.1.3. Kutató-fejlesztő helyek száma szektorok szerint*. https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0003.html
- Lipsev, R. (2010). Measuring the location of production in a world of intangible productive assets, FDI, and intrafirm trade. *Review of Income and Wealth*, 56(1), 99–110. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4991.2010.00385.x>
- Lipták, V. (2018). A K+F tevékenység társaságiadó- és innovációs járulék-vonzata. *Adó*, 32(10), 41–49.
- Lim, C.Y., Wang, J.W., & Zeng, C. (2018). China’s “Mercantilist” Government Subsidies, the Cost of Debt and Firm Performance. *The Journal of Banking and Finance*, 86, 37–52. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2017.09.004>
- Lin, B. & Luan, R. (2020). Do government subsidies promote efficiency in technological innovation of China’s photovoltaic enterprises? *Journal of Cleaner Production*, 254, 120108. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120108>
- Liu, D.Y., Chen, T., Liu, X.Y., & Yu, Y.Z. (2019). Do more subsidies promote greater innovation? Evidence from the Chinese electronic manufacturing industry. *Economic Modelling*, 80, 441–452. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.11.027>
- Liu, Z. (2021). The impact of Government Policy on Macro Dynamic Innovation of the Creative Industry: Studies of the UK’s and China’s Animation Sectors. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7, 168. <https://doi.org/10.3390/joitmc7030168>

- Mohnen, P., Vankan, A., & Verspagen, B. (2017). Evaluating the innovation box tax policy instrument in the Netherlands, 2007–13. *Oxford Review of Economic Policy*, 33(1), 141-156, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grw038>
- Molnár L. (2010). *A kutatás-fejlesztési aktivitás vizsgálata, különös tekintettel a mérési módszerekre és a befolyásoló tényezőkre* (Doktori értekezés). Miskolci Egyetem, Miskolc. <http://midra.uni-miskolc.hu/document/6210/1675.pdf>
- NAV (2020). *Évkönyv 2020*. <https://www.nav.gov.hu/nav/kiadvanyok>
- NAV (2021). *A társasági adó legfontosabb szabályai 2021*. https://nav.gov.hu/nav/inf_fuz/2021
- Nelson, R. R. (2013). National innovation systems. In *Regional innovations, knowledge and global change* (pp. 11-26). New York: Routledge.
- Németh, G. (2021). A kutatás-fejlesztési tevékenység minősítése. Egy jogintézmény kezdeti éve. *Jogtudományi Közlöny*, (6), 278-288.
- NKFIH (2017). *Frascati kézikönyv – A kutatás-fejlesztés elfogadott nemzetközi definíciói*. <https://nkfi.gov.hu/hivatalrol/jogelod-szervezetek/frascati-kezikonyv>
- NKFIH (2019). *Támogatott projektek keresője*. <https://nkfi.gov.hu/palyazoknak/tamogatott-projektek>
- Norcia, V. (2005). Intellectual property and the commercialization of research and development. *Science and Engineering Ethics*, 11, 203–219. <https://doi.org/10.1007/s11948-005-0042-z>
- OECD (2006). *Oslo Manual* (3rd ed.). Paris: OECD. <https://www.oecd.org/sti/inno/oslomanualguidelines-forcollectingandinterpretinginnovationdata3rdedition.htm>
- OECD (2017). *OECD Review of Nation R&D Tax Incentives and Estimates of R&D Tax Subsidy Rates, 2017*. Prága: OSCE Documentation Centre. <https://www.oecd.org/sti/rd-tax-stats-design-subsidy.pdf>
- OECD (2020). *R&D Tax Incentives Database*. <https://www.oecd.org/sti/rd-tax-stats-design.pdf>
- Petheő, A. & Vecsenyi, J. (2017). *Vállalkozz okosan! – Az ötlettől a piacra lépésig*. Budapest: HVG Könyvek.
- Plakoyiannaki, E. & Budhwar, P. (2021). From Convention to Alternatives: Rethinking Qualitative Research in Management Scholarship. *British Journal of Management*, 32(1), 3-6. <https://doi.org/10.1111/1467-8551.12464>
- Rashid, Y., Rashid, A. & Warraich, M.A. (2019). Case Study Method: A Step-by-Step Guide for Business Researchers. *International Journal of Qualitative Methods*, 18(6). <https://doi.org/10.1177/1609406919862424>
- Rogers, M. (1998). *The Definition and Measurement of Innovation*. Working Paper No. 10/98. Melbourne: The University of Melbourne. <https://melbourneinstitute.unimelb.edu.au/downloads/working-paper-series/wp1998n10.pdf>
- Schumpeter, J. A. (1939). *Business Cycles: A theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process*. New York-Toronto-London: McGraw-Hill Book Company.
- Szilágyi, G. (2017). *A magyar kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység eredményessége*. Budapest: Állami Számvevőszék. <https://docplayer.hu/68358327-E-l-e-m-z-e-s-a-magyar-kutatas-fejleszt-es-innovacios-tevekenyseg-eredmenyessege-majus-elemzese.html>
- Szmollár, K. (2021). *Szakértői interjúk*. 2021.08.10; 2021.09.01.
- SZTNH (2013). *A kutatás-fejlesztési minősítési eljárás módszertani útmutatója*. Budapest: SZTNH.
- SZTNH (2018). *Éves jelentés 2017*. Budapest: SZTNH.
- SZTNH (2019a). *Éves jelentés 2018*. Budapest: SZTNH.
- SZTNH (2019b). *K+F minősítés*. Budapest: SZTNH.
- SZTNH (2020). *Éves jelentés 2019*. Budapest: SZTNH.
- Trading Economics (2019). *Társaságiadó-kulcs – országok listája*. <https://hu.tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate>
- Vállalkozó Információs Portál (é.n.). *Társasági adó – Jövedelem-(nyereség-) minimum helyett nyilatkozat*. <http://www.vallalkozo.info/ado-penzugy/tarsasagi-ado-jovedelem-nyereseg-minimum-helyett-nyilatkozat>
- Varadarajan, R. (2018). Innovation, Innovation Strategy, and Strategic Innovation. *Review of Marketing Research, Innovation and Strategy*, 15, 143-166. <https://doi.org/10.1108/S1548-643520180000015007>
- Vukoszavlyev, Sz. & Polereczki, Zs. & Kovács, Bence (2019). *Az innováció fogalmának fejlődése*. Debreceni Egyetem, Debrecen. <http://real.mtak.hu/id/eprint/101303>

Melléklet

F1 táblázat

Az SZTNH által ellátott K+F minősítési rendszer statisztikái

Év	Előzetes minősítés		Utólagos szakértői vélemény			Utólagos szakértői vélemény összesen
	Projektminősítés	Projektsoport-minősítés	Kérelem vállalkozástól	Kérelem felsőoktatási intézménytől	Megkeresés hatóságtól, bíróságtól (pl. NAV, EUTAF stb.)	
2012	79	-	-	-	909	909
2013	115	-	-	-	840	840
2014	43	-	44	-	937	981
2015	155	-	44	-	452	496
2016	607	-	129	-	85	214
2017	61	-	117	-	41	158
2018	46	10	69	2	17	88
2019	48	3	84	2	0	86
2020	69	2	151	3	3	157
2021. I. félév	35	1	45	0		45

Megjegyzés: A táblázat az elutasított kérelmek számát nem tartalmazza, kizárólag azokat, amelyeket vagy pozitívan vagy negatívan értékelt az SZTNH
 Forrás: saját szerkesztés az SZTNH adatai alapján

F2 táblázat

A K+F minősítési rendszer szektorális statisztikái

	Összes kérelem (projekt + szakértői vélemény)	Természet-tudomány	Társadalom-tudomány	Mérnöki tudomány-területek	Orvos-tudomány	Információ-technológia	Mezőgazdaság és állatorvostudomány
2012	749	34	364	179	4	114	54
2013	1100	21	471	281	10	228	89
2014	848	18	330	332	5	112	51
2015	853	56	122	518	19	91	47
2016	876	13	51	413	46	247	106
2017	235	60	8	89	12	55	11
2018	151	23	10	57	11	39	11
2019	132	13	2	48	14	45	10
2020	217	14	2	67	47	81	6
2021/1	100	3	3	37	26	25	6

Forrás: saját szerkesztés az SZTNH adatai alapján